

До Проф. дн Димитър Дойнов Генчев

Председателстващ Научно жури
на конкурс за заемане
на академична длъжност „Професор”
в Добруджански земеделски институт
край гр. Генерал Тошево

СТАНОВИЩЕ

От Проф. д-р Михаил Николов Христов, пенсионер
гр. Добрич, ул. „Васил Левски”, 4, вх „Б”, ет.4, ап. 12.
GSM - 0888 553 347; E – mail: misho_h5@abv.bg

Относно: Представените материали за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор” по научна специалност - Селекция и семепроизводство на културните растения, професионално направление 6.1 – Растениевъдство.

На обявеният в ДВ бр. 21 от 10.03.2017 г. от Добруджански земеделски институт - Ген. Тошево конкурс за заемане на академична длъжност „професор” по научна специалност - Селекция и семепроизводство на културните растения, професионално направление 6.1 – Растениевъдство участва един кандидат – Доц. д-р Валентин Байчев Георгиев от Добруджански земеделски институт, Генерал Тошево.

С решение на Председателстващият на научното жури и със заповед от Директора на Института съм определен да представя становище относно конкурса за заемане на академична длъжност „професор” от доц. д-р Валентин Байчев Георгиев.

Кратки биографични данни на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор”.

Доцент, д-р Валентин Байчев Георгиев е завършил Селскостопанска академия-София, Деканат-Пловдив през 1978 г., специалност „полевъдство”. От 1981 г. е на работа като научен сътрудник в ДЗИ, Ген. Тошево. През 1990 г. защитава дисертация на тема: „Създаване и проучване на първични и вторични тритекале” и придобива образователна и научна степен „Кандидат на селскостопанските науки”(Доктор). От 1998 е Старши научен сътрудник II степен (Доцент), специалност «Селекция и семепроизводство на културните растения», шифър 04.01.05. Общият му научен стаж е 36 години, от които като доцент 19 години.

Общо описание на научната продукция.

Доц. д-р Валентин Байчев развива научно-изследователска дейност в области свързани с генетиката и селекцията на житните култури, от които на първо място е тритикале. Използвани са методите хибридизация (хексаплоидни тритикале x обикновена пшеница и хексаплоидни тритикале x хексаплоидни тритикале), различни форми на отбора, лабораторни и статистически анализи и други специфични методи, техники и оценки. Провеждани са проучвания като продуктивност, студоустойчивост, сухоустойчивост, устойчивост към болести, качество на зърното, разработване на някои от елементите на сортовата агротехника на тритекале и много други проучвания. Крайна цел на изследователска дейност с практическо

значение е създаване на нови линии и сортове с висока продуктивност и качество на зърното, с висока устойчивост към болести и други стресови фактори.

Научни публикации.

За целия научен стаж кандидатът има публикувани общо 64 научни и 1 научно популярни статии. След хабилитиране, за периода 1998-2017 г. броя на публикациите е 37. В конкурсът доц., д-р Байчев участва с 37 научни труда публикувани след предходната хабилитация и 1 научно популярна статия. Кандидатът има 12 (32.43%) самостоятелни научни труда, на 5 (13.51%) е първи автор, на 17 (45.95%) е втори автор и на 3 трети или следващ съавтор. Общо самостоятелните и тези, в които е първи и втори автор са 34, което е 91.89%. На английски език са публикувани 6 (16.22%) научни труда и 31 (83.78%) на български език. За всички научни трудове има приложени копия.

Научна дейност.

Научната дейност на доцент, д-р Валентин Байчев е отразена общо в 64 научни публикации от които 37 от научните публикации подлежат на рецензиране. Чрез тях са представени сериозни научни изследвания, които засягат актуални научни и научно-приложни проблеми в областта на тритикале.

Приносите от творческата дейност на кандидата представени чрез научните трудове са разделени в две групи: научни приноси и научно приложени приноси. Приемам това разделение и всички посочени от кандидата в авторската справка приноси.

По-съществените научни приноси могат да бъдат обобщени по следния начин:

В 11 публикации доц. Байчев отразява дългогодишните си проучвания върху частната генетика на културата. Те се отнасят основно до наследяване на важни в селекционно отношение признаци като: завръзът на хибридни семена, жизнеспособността на хибридите F₁, височината на растенията, продуктивната братимост, дължината на класа и броя на класчетата в класа, времето на изкласяване и узряване, озърнеността на класа в различните потомства, ранозрялост и продуктивност, масата на 1000 семена, качеството на зърното и други /1.2, 1.3, 1.4, 1.6 и др./. Потвърдени са данните от различни изследвания за високата корелация на масата на зърната в клас с броя на зърната в клас при тритикале, което определя броя на зърната в клас като основен компонент при формиране продуктивността на културата /3.8/. Доказано е наличието на висок хетерозисен ефект по отношение вегетативния растеж на първо поколение на кръстоски тритикале, независимо от участващите родителски форми. Установена е кръстоска (Респект х Добруджанец), при което е на лице много висок хетерозисен ефект спрямо по-добрия родител при показателите касаещи продуктивността на класа и ролята на кръстоските при тритикале за обогатяване на генетичното разнообразяване при тази култура /3.10, 3.17/. За пръв път е приложен АММІ анализ за оценка на взаимодействието среда х генотип при ново поколение български сортове тритикале. Доказана е хипотезата за високата екологична пластичност и стабилност на сортовете Акорд и Дони 52, което е от изключително важно значение при тяхното райониране /3.13/. Установено е, че при изследваните сортове тритикале най-стабилния компонент на добива е масата на 1000 зърна, следван от продуктивната братимост и, че стабилността на добива не е пряко свързана със стабилността на отделните му компоненти, а е комплексна величина /3.14/.

Значителна, изследователска дейност е осъществена от кандидата върху селекционноподобрителната работа с тритикале. Създаване и проучване на изходен материал, работа в ранни генерации, оценка на селекционни материали на ранозрялост, продуктивност, качество на зърното и др. Разработване на научни стратегии при селекцията на тритикале, ечемик и твърда пшеница. Като резултат от целенасочената и всеотдайна работа за периода 2004 – 2016 г. са признати от ИАСАС 11 сорта тритикале. Утвърдени и признати са и два зимни двуредови сорта ечимик Направено е цялостно проучване на новите сортове тритикале – Установени са взаимовръзките на параметрите, определящи продуктивността на посева за сорт Колорит, а сорт Атила може да се използва както за зелена маса и за производство на био газ така и за добив на зърно. Изследвани са стопанските показатели на сорт Бумеранг и Добруджанец. Чрез сорт Ирник е достигнато подобрене в селекцията на показателя хектолитрова маса. От проучванията е установено, че сорт Дони 52 притежава висок потенциал за добив и висока

екологична пластичност. С най-високо достижение по отношение на добива се отличава сорт Борислав. Наред с описанието на сортовете са посочени подходящите региони за отглеждане. Направени са препоръки за консумация на хляб от тритикали и т.н. (1.5, 1.7, 1.8, 1.10, 1.12, 2.4, 2.5, 1.11).

Големи усилия и голям обем от работа е свършена при селекцията на абиотичен и биотичен стрес. Чрез оценки на различни лабораторни и полски методи са проучвани възможностите за създаване на устойчиви или толерантни към студ и суша нови сортове тритикале. Като резултат в това направление е сорт Респект, които се отличава както с по-висок добив спрямо останалите сортове така и с много високо ниво на студоустойчивост, което е постижение от световна величина (3.9, 3.5, 2.2). От проучванията за устойчивост към болестите черна ръжда и брашнеста мана са селектирани 22 линии, които се отличават с висока устойчивост на черна ръжда и високи продуктивни възможности. Излъчени са също линии притежаващи пълна устойчивост към брашнеста мана и стъблена ръжда и много висока продуктивност. Установени са също линии устойчиви на брашнеста мана, стъблена и листна ръжда (3.1, 3.2, 3.4, 3.7, 3.3).

Направени са и други важни проучвания. Анализа на данните от представените научни трудове и авторската справка доказва, че извършената научно изследователска работа от доц., д-р Валентин Байчев е голяма по обем и съдържание. Получените резултати показват, че д-р Байчев е изграден учен и ръководител, който може да организира, ръководи и провежда на високо ниво научни изследвания.

Цитиране на научните публикации.

Научните разработки на кандидата са добре познати и приети от научната общност в страната и чужбина. От представената справка се вижда, че има 40 цитирания на 28 научни труда. В списания с импакт фактор има 8 (20 %) цитирания на 7 научни труда. При тези цитирания преобладават автори от България – 39 (97.5 %). Има приложени копия от тях. Авторите на представените публикации, цитират положително трудовете на кандидата. Приведените факти показват значимостта и интереса на специалистите към научната продукция на доц., д-р Валентин Байчев.

Участие в научни проекти и програми.

Доц., д-р В. Байчев участва активно в разработването и изпълнението на повече от 10 програми и проекти. Участник е в 9 двустранни международни проекта и договори с институти от Украйна, Молдова, Румъния, Мексико и Турция за периода 2006 – 2016 г. и на един проект към ССА (1982-1995 г.) На други 6 проекта към ССА е ръководител. Взема активно участие в разработването на различни програми и стратегии в ДЗИ и ССА.

Авторство и съавторство на сортове.

В селекцията за голямо научно постижение се счита създаването и регистрирането на нови сортове. Новите сортове тритикале на кандидата се характеризират с висок продуктивен потенциал, съчетани с високо качество на зърното; висока полска устойчивост към болести и студоустойчивост. Способността им за успешно адаптиране позволява да реализират максимална продуктивност. Благодарение на голямата си работоспособност и упоритост той е създал и регистрирал в Патентно Ведомство 11 сорта тритикале като основен автор. Приложени са копия от авторски свидетелства и сертификати.

Съвети, обучение и практическа помощ за зърнопроизводството.

През последните 15 и повече години доц., д-р Байчев активно подпомага зърно производителите с необходимата информация по отглеждането на тритикале и други зърнено-житни култури. Ежегодно участва в обучението на специалисти и фермери в цялата страна, чрез лекции, събеседване, демонстративни опити, даване на конкретни съвети при посещение на полетата на производителите.

Други дейности.

Доцент, д-р Байчев умее да работи ефективно в екип и като лидер на екип. Има богат опит в подготовката и реализацията на проекти. Отличава се като активна личност. Владее чужди езици - английски и руски и е достигнал висока степен на компютърни умения.

Чрез уменията си да работи с хора, д-р Байчев активно подпомага с материали и съвети младите колеги в подготовката им за разработване на докторантури. В момента под неговото ръководство е в процис на подготовка една докторантура.

Кандидатът участва с доклади в международни и национални научни форуми. Участва в организацията и управлението на дейността на ДЗИ, Ген. Тошево, ССА София и в редица международни форуми. Бил е Председател на Общото събрание на учените при ДЗИ /2001/, Завеждащ отдел „Зърнено-житни култури“ /2001-2003/, Зам. Директор на Института /2003-2004/, член е на НС на ДЗИ, член на Съюза на учените в България, член на ЕУКАРPIА, член на СИММУТ _ Mexico. Има 4 участия в Научно жури. Бил е рецензент на дисертация. Получавал е различни награди за работата в института, като в творческата автобиография е посочил две. Има три краткотрайни специализации - две в ГДР и една в Чехословакия и Румъния, и една шестмесечна в Украйна /Одеса/. Бил е експерт по зърнено-житни култури към Областните дирекции «Земеделие и гори» - Добрич и Силистра.

Благодарение на богатият му опит и широки познания, доцент, д-р Валентин Байчев е високо ценен като специалист и учен, поради което е включван като, ръководител, член, докладчик и експерт в много програми в страната и чужбина.

Сравнявайки представените материали по конкурса считам, че кандидата за академична длъжност „Професор“ по научна специалност - Селекция и семепроизводство на културните растения, професионално направлени 6.1. Растениевъдство, отговаря на всички изисквания. Извършената от него широко мащабна и съдържателна научно изследователска работа потвърждава мнението, че доцент, д-р Байчев е високо ерудиран учен, с голям опит и знания за зърнено-житните култури и конкретно за тритикале. Активно участва в научно изследователски международни проекти и програми. Създал е и регистрирал в Патентно ведомство 11 сорта тритикале като основен автор. Активно е участвал в обществения живот на Института и ССА. За приноси в изследователската работа и селекцията на тритикале е награден с Грамота на Община Генерал Тошево и Диплом на Международен панаир гр. Пловдив.

Заключение

Представената научна продукция е достатъчна по обем и значителна по актуалност и научни приноси. Отговаря на държавните изисквания, регламентирани в ЗРАСРБ и правилниците за неговото приложение и покрива критериите за заемане на длъжността „професор“. Постигнатите високи научни резултати и приносите за развитието на аграрната наука и практика, широките познания и професионалния опит, личните достойнства, качества и авторитета на кандидата ми дават основание да препоръчам на уважаемото жури да гласува положително и да предложи на НС при ДЗИ, да избере доцент Валентин Байчев Георгиев за заемане на академична длъжност „професор“ по научна специалност - Селекция и семепроизводство на културните растения, професионално направлени 6.1. Растениевъдство към отдел „Селекция на зърнено житни култури“ в Добруджански земеделски институт, Генерал Тошево.

15.06.2017 г.

Изготвил становището:

Проф., д-р Михаил Н. Христов/